

Balogh-Békesi Nóra

Néhány gondolat a 2024. június 9-én megtartott főpolgármester-választás margójára

A szavazás megismétlése vagy a szavazatok újraszámolása

A választásokon megállapított végeredmény elleni jogorvoslati eljárások visszatérő kérdése, hogy mikor kerülhet sor a szavazás megismételtetésére, és mikor az újraszámolásra. A főpolgármester-választás érvényes szavazataival kapcsolatos IV/2641-7/2024. számú AB határozat utalt arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága idevonatkozó gyakorlata szerint az EJEB a szavazatok újraszámolását a demokratikus jogállam olyan legitim eszközének tekinti, amely biztosítja a szabad választáshoz való jog érvényesülését,¹ a demokratikus választások tisztaságának megőrzése szempontjából a jogorvoslati eljárás során elsődlegesen a kiírás szerinti időpontban lebonyolított választás eredményét kell alapul venni.

A 2024. évi főpolgármester-választás jogorvoslati szakaszában először az érvénytelen, majd az érvényes szavazatok újraszámolása mellett a választás megismételtetése is jogorvoslati kérelem volt. Mind a Kúria, mind az Alkotmánybíróság előtti eljárásban felmerült, hogy a bíróságok a IV. és a VII. kerületben a főpolgármester-választás eredményét semmisítsék meg, és rendeljék el a szavazás megismétlését, azonban ez a kérelem nem vált megalapozottá. Ezt a szálát tehát a jogorvoslati fórumok elvarrták.

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) rétegzett szabályrendszerrel, a jogorvoslati forma elnevezésével is (kifogás és/vagy fellebbezés) megkülönbözteti, hogy az adott jogorvoslat mire is irányul(hat).

Elsőként a kifogásról. A Ve. 211. §-a szerint a szavazatszámoló bizottság tevékenysége és döntése ellen – a szavazóköri eredményt megállapító döntés kivételével – kifogást lehet benyújtani. A Ve. 218. § (2) bekezdése sorolja fel, hogy ha a választási bizottság a kifogásnak helyt ad, milyen döntéseket hozhat. Eszerint egyrészt megállapíthatja a jogszabálysértés

¹ EJEB, *Mugemangango v. Belgium* [GC] (310/15), 2020. július 10.; *Davidov és társai v. Oroszország* (75947/11), 2017. november 13.; *Mammadov v. Azerbajdzsán* (4641/06), 2012. április 10.

tényét, illetve a jogsértőt eltilthatja a további jogszabálysértéstől, harmadrészt – s tárgyunk szempontjából ez érdemel figyelmet – a választási eljárást vagy annak a jogorvoslattal érintett részét megsemmisítheti és megismételtetheti, negyedrészt bírságot is kiszabhat. Tehát a választás megismételtetése – adott esetben – a szavazatszámláló bizottság döntése elleni kifogás útján érhető el. A Ve. szabályai alapján így kifogást lehet benyújtani egyrészt a választás napján történtek, másrészt a szavazatszámláló bizottság tevékenysége vagy harmadrészt a szavazóhelyiségben elkövetett cselekmények miatt. [Ez utóbbi tekintetében lásd a Ve. 307/P. § (1) bekezdés a) pontját.]

A másik jogorvoslati forma a fellebbezés. A Ve. 241. § (1) bekezdése értelmében a szavazatszámláló bizottság szavazóköri eredményt megállapító döntése ellen csak a választási bizottságnak a választási eredményt megállapító döntése elleni fellebbezéssel együtt van helye. A Ve. 241. § (2) bekezdése értelmében a választási bizottságnak a választás eredményt megállapító döntése ellen a szavazatszámláló bizottság szavazóköri eredményt megállapító döntésének törvénysértő voltára vagy a szavazóköri eredmények összesítésére és a választási eredmény megállapítására vonatkozó szabályok megsértésére hivatkozással lehet fellebbezést benyújtani. A Ve. 241. § (3) bekezdése szerint ennek a jogkövetkezménye lehet a szavazatok újraszámolása. Hangsúlyozni kell tehát, hogy amennyiben az eredményt megállapító döntésre vagy az eredmények összesítésére törvénysértő módon került sor, ebben az esetben lehetséges a szavazatok újraszámolása [Ve. 241. § (3) bekezdés] mint jogkövetkezmény.

Míg az eredményt megállapító határozat elleni fellebbezésben a választás eredménye kizárólag számszaki szempontból sérelmezhető, addig a szavazatszámláló bizottság vagy a szavazóhelyiségben történt egyéb, vagyis nem a szavazás számszaki eredményével összefüggő tevékenység miatt kifogást lehet benyújtani. Amennyiben a kifogás alapos, akkor alkalmazható jogkövetkezményként egyebek mellett a választási eljárás vagy annak a jogorvoslattal érintett részének a megsemmisítése és megismételtetése. A választás eredményének számszaki hibája esetén a választási eljárás vagy annak a jogorvoslattal érintett részének a megsemmisítése és megismételtetése nem lehetséges jogkövetkezmény, ez esetben ugyanis kizárólag egyféle jogkövetkezmény alkalmazását teszi lehetővé a választási eljárásról szóló törvény: nevezetesen a szavazatok újraszámolását, tekintettel arra, hogy az eredmény megállapításának számszaki hibája az újraszámolással hárítható el.²

A Kúriának egyébiránt egységes az ítélkezési gyakorlata a tekintetben, hogy a Ve. 241. § (2) bekezdése alapján benyújtott fellebbezés esetén a Ve. nem teszi lehetővé a döntés megsemmisítését, csak a (3) bekezdésben meghatározott szavazat-újraszámolást. A szabályozás hátterében az a jogalkotói akarat áll, hogy a választási bizottságok – fellebbezés elbírálásakor – már csak érdemi döntést hozhassanak. Megsemmisítés esetén ugyanis új

² Kvk.IV.39.185/2024/6. számú határozat 2024.

eljárást kellene lefolytatni, ami időt vesz igénybe. A választási eljárásra vonatkozó szabályozás sajátossága pedig éppen az, hogy minél rövidebb idő alatt szülessen az ügyekben érdemi döntés. Csak akkor van lehetőség a jogorvoslat során a választási eljárás vagy a jogorvoslattal érintett rész megsemmisítésére és megismételtetésére [Ve. 218. § (2) bek. c) pont], ha a választási bizottság a szavazatszámoló bizottság tevékenysége és döntése elleni – kivéve a szavazóköri eredmény megállapítását – kifogásról dönt, és annak helyt ad.³

A fentieket összefoglalva ki kell emelni a Kúria Kvk.IV.39.185/2024/6. számú határozatának⁴ elvi tartalmát, amely szerint a kifogásnak történő helyt adás jogkövetkezménye lehet a választási eljárás vagy annak a jogorvoslattal érintett részének a megsemmisítése és a választás megismételtetése. A választás eredményét megállapító döntés elleni fellebbezés jogkövetkezménye pedig kizárólag a szavazatok újraszámolása lehet, a választás vagy annak egy részének a megsemmisítése és megismételtetése nem. A választási bizottságok nem a jogkövetkezmény, hanem a kifogásban felhozott jogsértés tekintetében vannak a kifogásban foglaltakhoz kötve, a jogkövetkezmény alkalmazásáról és annak fajtájáról a választási bizottságok „hivatalból” döntenek.

Az érvénytelen és/vagy az érvényes szavazatok újraszámolása

A választási bíráskodás állandónak mondható gyakorlata szerint a szavazatok újraszámolása csak az érvénytelen szavazatokat érintette, az érvényes szavazatokat adottnak vette. Az érvényes szavazatokat a jelöltnél már beszámították, szavazatait az adott jelölt az érvénytelennek nyilvánított, de egyébként érvényes szavazatokkal növelheti. Ebből indult ki a Kúria is Kvk.VI.39.141/2024/11. számú végzése⁵ meghozatalakor. A helyzet sajátosságát ugyanakkor az adta, hogy két jelölt között szoros verseny alakult ki. Önmagában ugyan védhető az az álláspont, hogy a vesztes alapvetően arra hivatkozik, hogy vannak olyan rá adott érvénytelen szavazatok, amelyek érvényesek, s nem arra, hogy a versenytárs érvényes szavazatai között vannak érvénytelenek is, azonban a szoros eredmény és ebben az ügyben a kétirányú jogorvoslat ezt az alapképletet megváltoztathatja. Az Alkotmánybíróság IV/2641-7/2024. számú határozatában arra az indítványozói érvre reagált, hogy az NVB által elrendelt újraszámolás (az érvénytelen szavazatoké) során egyértelmű bizonyítékokat találtak arra vonatkozóan, hogy a főváros egész területén – az összes szavazatszámoló bizottságot érintően – nemcsak az érvénytelen, hanem az érvényes szavazatok megszámlálása is jogszabálysértő volt. Abból kiindulva, hogy a Ve. – lásd fentebb – nem tesz különbséget

³ Lásd például Kvk.IV.37.504/2018/2. számú határozat 2018.

⁴ Kvk.IV.39.185/2024/6. számú határozat 2024.

⁵ Kvk.VI.39.141/2024/11. számú határozat 2024.

az újraszámolás lehetséges módozatai között (teljes vagy részleges, csak az érvénytelen vagy csak az érvényes, illetve az összes szavazatot érinti), a választási szerveknek és a bíróságoknak kell mérlegelnie, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján egyrészt indokoltnak tartja-e az újraszámolást, másrészt amennyiben igen, akkor milyen körben kell elrendelni az újraszámolást a kérelem érdemi elbírálhatósága érdekében. Az Alkotmánybíróság szerint a formállogika szabályai alapján, amennyiben az érvénytelen szavazatok között – az újraszámolás során – nagy számban találtak érvényessé nyilvánított szavazatot, akkor a korábban érvényessé nyilvánított szavazatok között is nagy számban fordulhatnak elő érvénytelen szavazatok, különös tekintettel a szavazatszámoló bizottságok eltérő értékelési gyakorlatára. Ez a döntés rávilágított az érvényes szavazatok újraszámolásának lehetőségére, amely a későbbiekben – adott esetben az országgyűlésiképviselő-választás során – többletfeladatként jelentkezhet majd.

A kiindulópont és a végeredmény a számok tükrében

A Fővárosi Választási Bizottságnak a 2024. június 9. napján megtartott választás másnapján meghozott 203/2024. (VI. 10.) FVB határozata⁶ (a hozzá tartozó jegyzőkönyv) szerint az urnákban lévő lebélyegzett szavazólapok száma 806 142, ebből az érvénytelen lebélyegzett szavazólapok száma 24 592, az érvényes szavazólapok száma 781 550. A megállapított eredmények:

- ♦ Karácsony Gergely főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 371 466;
- ♦ Vitézy Dávid főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 371 142;
- ♦ Grundtner András főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 38 942.

A Nemzeti Választási Bizottság 391/2024. számú határozata⁷ szerint az NVB 2024. június 14-én elvégezte a főváros 23 kerületének 1367 szavazókörében fellelhető összesen 24 592 darab érvénytelen szavazólap ismételt megszámlálását, amely során megállapította, hogy ezek közül az érvényes szavazólapok száma összesen 560, az érvénytelen szavazólapok száma összesen 24 032. Az érvényesen leadott szavazatok száma a következőképpen alakult:

- ♦ Karácsony Gergely főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 371 578;
- ♦ Vitézy Dávid főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 371 537;
- ♦ Grundtner András főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 38 995.

⁶ 203/2024. (VI. 10.) FVB határozat.

⁷ 391/2024. NVB határozat.

A jogorvoslati eljárásokat követően – beleértve az alkotmányjogi panasz alapján eljárt Alkotmánybíróság IV/2641/2024. számú határozatát is – a Nemzeti Választási Bizottság 422/2024. számú határozata⁸ értelmében az érvényes szavazólapok száma összesen 781 767, az érvénytelen szavazólapok száma összesen 24 548. Az érvényesen leadott szavazatok így a következőképpen alakultak:

- Karácsony Gergely főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 371 538;
- Vitézy Dávid főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 371 245;
- Grundtner András főpolgármester-jelöltre leadott szavazatok: 38 984.

Az újraszámolás után a két jelölt között nőtt a különbség: 41 szavazatról 293 szavazatra változott. Egyébként ha az első eredményt megállapító 203/2024. (VI. 10.) FVB határozatot összevetjük a jogerős végeredményt megállapító 422/2024. NVB határozattal – az érvénytelen és érvényes szavazatok újraszámolásával –, akkor azt láthatjuk, mindhárom jelölt esetén nőtt az érvényes szavazatok száma.

A fentiekből két következtetést is levonhatunk. Egyrészt azt, hogy kis szavazatkülönbség esetén indokolt az újraszámolás, másrészt viszont azt, hogy a 800 ezer körüli szavazathoz képest statisztikailag mégsem oly nagy (100-as nagyságrendű) a tévedés a szavazatszámolás során. A régi Ve. (a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény) 73. § (5) bekezdése ezzel a statisztikai sokasággal számolt, amikor úgy rendelkezett, hogy a szavazatok újraszámolásának feltételül szabta, hogy „van matematikai lehetőség a választás eredményének megváltozására”. A hatályos Ve. 241. § (3) bekezdése ezt a szabályt nem tartalmazza.

A 2024. évben lezajlott főpolgármester-választás tapasztalatai alapján okkal merül fel az a kérdés, hogy indokolt lenne-e visszahozni a régi Ve. rendelkezését (a matematikai lehetőség figyelembevételét), vagy olyan szabályt beiktatni, amely kötelezővé teszi az újraszámolást előre meghatározott arányú szavazatkülönbség esetén. Erre már csak azért is szükség lenne, mert a következő választásokon a jogorvoslati eljárásokban az újraszámolás igénye feltehetően növekedni fog. Bár ennek némileg ellentmond a Kúria Kvk. II.37.500/2014/6. számú végzése,⁹ amely szerint az érvénytelen szavazatok számának magas aránya vagy a jelöltekre leadott érvényes szavazatok száma közti kis különbség nem alapozza meg, illetve nem indokolja a választás eredményének felülvizsgálatát és a szavazatok újraszámolását.

Mindenesetre álláspontom szerint megnyugtató a – szavazatszámolásnál szükség-szerűen jelen lévő – tévedés alacsony szintje.

⁸ 422/2024. NVB határozat.

⁹ Kvk.II.37.500/2014/6. számú határozat 2014.

Ki számolja újra a szavazatokat?

A Ve. 241. § (2) bekezdés a) pontja és (3) bekezdése szerint ha a szavazatszámoló bizottság szavazóköri eredményt megállapító döntésének törvénysértő voltára hivatkozva benyújtott fellebbezés elbírálása csak a szavazatok újraszámolása útján lehetséges, a fellebbezést elbíráló választási bizottság, illetve a bírósági felülvizsgálati kérelmet elbíráló bíróság köteles a szavazatokat újraszámolni. A Kúria Kvk.VI.39.204/2024/2. számú határozata¹⁰ a Nemzeti Választási Bizottság 391/2024. számú határozatát részben megváltoztatta, elrendelte a főpolgármester-választáson leadott összes érvényesnek nyilvánított szavazat Nemzeti Választási Bizottság általi átvizsgálását, valamint újraszámolását és a főpolgármester-választás eredményének az érvényes szavazatok újraszámolása alapján meghatározott megállapítását. Tehát a Kúria nem maga végezte el, hanem a Nemzeti Választási Bizottság határozatát változtatta meg. A Ve. 243. § (3) bekezdése értelmében a választási bizottság vagy a bíróság a választási irodák tagjainak közreműködését igénybe veheti. Tehát a Kúria maga is elvégezhetette (elvégeztethette) volna a szavazatok újraszámolását, ugyanúgy a választási irodák közreműködésével, ahogy az NVB tette. A különbség csupán annyi, hogy az így meghozott NVB-döntéssel szemben újra megnyílik a jogorvoslat lehetősége, míg a Kúria döntése ellen további jogorvoslat nincs. A Kúria tehát újabb jogorvoslati lehetőséget teremtett, amely ellen – figyelembe véve az Alaptörvény 28. cikkét is – alkotmányossági szempontból nem emelhető kifogás. Az eljárások záró akkordja, hogy a Kúria Kvk.VI.39.204/2024/2. számú határozata ellen is alkotmányjogi panaszt nyújtottak be amiatt, hogy a szavazatok Kúria által történő újraszámolásának lett volna helye, és az újraszámolás folytán vélhetően megváltozott eredményt a Kúria határozatának kellett volna majd tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság azonban a IV/2736/2024. számú végzésben az alkotmányjogi panaszt visszautasította, mert az indítvány alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó indokolást a hivatkozott alapjogok tekintetében nem tartalmazott.

¹⁰ Kvk.VI.39.204/2024/2. számú határozat 2024.

Forrásjegyzék

- 203/2024. (VI. 10.) FVB határozat. Online: https://budapest.hu/api/file/doc/203_2024_FVB_o6_10.pdf
- 391/2024. NVB határozat. Online: <https://shorturl.at/f3iDn>
- 422/2024. NVB határozat. Online: <https://shorturl.at/USsKd>
- Kvk.II.37.500/2014/6. számú határozat (2014). *Kúria*, 2014. április 23. Online: <https://kuria-birosag.hu/hu/valhat/kvkii3750020146-szamu-hatarozat>
- Kvk.IV.37.504/2018/2. számú határozat (2018). *Kúria*, 2018. április 25. Online: <https://kuria-birosag.hu/hu/valhat/kvkiv3750420182-szamu-hatarozat>
- Kvk.IV.39.185/2024/6. számú határozat (2024). *Kúria*, 2024. június 25. Online: <https://kuria-birosag.hu/hu/valhat/kvkiv3918520246-szamu-hatarozat>
- Kvk.VI.39.141/2024/11. számú határozat (2024). *Kúria*, 2024. június 26. Online: <https://kuria-birosag.hu/hu/valhat/kvkvi39141202411-szamu-hatarozat>
- Kvk.VI.39.204/2024/2. számú határozat (2024). *Kúria*, 2024. július 7. Online: <https://kuria-birosag.hu/hu/valhat/kvkvi3920420242-szamu-hatarozat>